

RÖTT

NUMMER 2/2019

KRÖNIKA:
”För att få
en trygg
förlossning
krävs en
trygg
graviditet.”

DANIEL BERNMAR

Opposition i medvind

Bildreportage:
Så firas 1 maj
i Eskilstuna

Fördjupning: Hur
driver vi vänster-
politik i EU?

LO:s Therese
Gouvelin om
strejkrätten

Följ med på
klimatstrejk
i Borlänge

EN TIDNING FRÅN VÄNSTERPARTIET

FOTO: ANNACARIN ISAKSSON

4

Borlänge för klimatet

I Borlänge har vänstern varit drivande i att ta fram en koldioxidbudget. För att sätta press på politikerna träffas klimataktivister framför Turistbyrån varje fredag.

FOTO: MAGNUS LAM

16

Bibliotekens nya roll

Rött har besökt Alby bibliotek i Stockholm för att samtala om hur bibliotekens uppgift förändrats och de utmaningar personalen står inför.

FOTO: ANNA HUGGSSON

34

Facksnack

Första vice ordförande för LO, Therese Guovelin, pratar om sin arbetarklassbakgrund, vikten av en ny skattereform och lagförslaget om en inskränkning i strejkrätten.

Barnmorskan ledde mig som en trogen följeslagare, och hon kunde förankra mina önskemål även under de svåraste stunderna.

Amra Bajric, sida 25

Hör av dig till oss! Har du tips eller synpunkter till Rött? Skriv till oss och berätta!

Maria Carlsson, redaktör

Maria ser till att tidningen blir fylld av intressanta reportage och intervjuer och att texterna håller. I det här numret har hon bland annat rest till Borlänge.

Agnes Stuber, bildredaktör/formgivare

Agnes ser till att texterna är illustrerade och bildsatta. Hon gör också formen på tidningen. Hör av dig om du fotar eller illustrerar!

Rött utges av Vänsterpartiet. Ansvarig utgivare: Aron Etzler **Redaktör:** Maria Carlsson maria.carlsson@vansterpartiet.se 076 816 53 68 **Bildredaktör & formgivare:** Agnes Stuber agnes.stuber@vansterpartiet.se **Omslag:** Petter Trens **Prenumeration & adressändring:** Pren. 200 kr/4 nr. Helene Ekberg, 08-786 42 61, medlemsservice@vansterpartiet.se **Annonsinfo:** www.vansterpartiet.se/rott **Postadress:** Rött, Vänsterpartiet, Riksdagen, 100 12 Stockholm **Utgivning:** 4 nummer per år, ca 28 000 ex. **Tryck:** Billes AB, 2019. Extra nr beställs i Vänsterpartiets webbshop **före** tryck. Info i webbshopen!
Rött som taltidning: Beställ Daisyskiva via 08-61 56 60 eller lyssna på www.vansterpartiet.se/rott/

Nu tar vi fajten till EU

De närmsta tio åren kan avgöra inte bara om vi lyckas vända utvecklingen som leder till global uppvärmning utan också om vi kan förhindra att extremhögern styr utvecklingen. Därför kommer årets EU-val se annorlunda ut än något tidigare val.

Det är på många sätt en turbulent och oroande tid vi lever i. Enligt FN behöver vi genomföra stora förändringar, kanske till och med byta ekonomiskt system för att hindra klimatförändringar. Och vi har bara tio år på oss. Ekonomer räknar med en svacka, i värsta fall en kris de närmsta åren. Högerextrema partier utnyttjar människors misstro gentemot en politik som gör många människor till förlorare, med resultatet att klimatförnekare såsom Donald Trump och Jair Bolsonaro får inflytande över utvecklingen. Det är inte bara oroande utan gör det svårt att se lösningar inom ramen för dagens politiska debatt.

Men på ett sätt blir det lite enklare. Världen behöver förändras. Det är inte möjligt att fortsätta med en ekonomi som leder till skador för alla levande varelser. Ska vi lösa klimathotet behövs en resolut omvandling där bördorna fördelas rättvist, där de största utsläpparna betalar mest och där vi tillsammans bygger om transporter, energi, livsmedel och bostäder. Klimatpolitik utan en rättvis fördelning kommer inte nödvändigt få folkligt

stöd. Det är inte längre möjligt att fortsätta med en politik som underminerar förtroendet för demokratin. Ska vi hindra högerextrema partier från att nå makten måste samhället ställas i de många människornas tjänst. Det kan inte bara tjäna aktieägarna, de välbeställda, de stora städerna eller de högre utbildade. Vi måste skapa en värld för alla, inte några få.

För några veckor sedan skolstrejkade och demonstrerade en och en halv miljon människor över hela världen. Varje vecka är det allt fler som istället för att knyta näven i fickan reser sig upp och säger stopp. Det är nog nu, planeten klarar inte mer. Nästa generation är mer medveten än de som idag sitter vid makten, de växer upp i klimatkrisens skugga och vet vad som krävs. De förväntar sig handling. Den växande vänstern på lokal, nationell och internationell nivå står för hoppet – mot högerextremismen, deras rasism och deras klimatförnekelse. En av de största chanserna ligger i EU-valet. Den tänker vi ta!

ARON ETZLER

**Det är nog
nu, planeten
klarar inte
mer.**

Fredagar för framtiden i Borlänge

Borlänge är en av få kommuner som tagit fram en koldioxidbudget. Men invånarna vill mer och samlas regelbundet på klimatmanifestationer.

Micken är riggad, fikat med kaffe och småkakor i en glasburk står uppdukad på trappan framför Turistbyrån. 87-åriga Ragnhild Pohanka är på plats. Det är hon alltid, varje gång från det att manifestationerna startade i vintras har hon stått redo framför scenen med sin rollator i god tid innan klimatdemonstrationen drar igång.

– Jag tycker att det här är det bästa vi har gjort i Borlänge. När jag började jobba med klimatet så trodde man inte på oss och att det skulle bli såhär. Men tyvärr hade vi rätt.

– Nu har vi jorden i vår hand och måste tillsammans visa vad vi vill. Politikerna kommer våga ta viktiga beslut om de känner att de har folkopinionen med sig och som sätter press, menar hon.

Hon vet mer än många andra vad hon pratar om. På 1980-talet var hon en av dem som startade Miljöpartiet och under många år var hon språkrör och sedan riksdagsledamot för partiet. Men sedan 15 år tillbaka är det Vänsterpartiet som har hennes stöd.

– Det är väl inte så konstigt, Miljöpartiet har svikit många av sina ideal.

Successivt fylls torget på. Ragnhild Pohanka hejar och nickar åt de flesta som går förbi. En av dem är Lena Bergstedt som ska på manifestationen med sina barn, Julian och Jack. Storebror Julian har spring i benen, så det blir en stund på lekparken bredvid innan allt drar igång. För Lena Bergstedt kom klimatängsten krypandes där under den heta sommaren.

– Det var så himla varmt då när Jacken precis hade kommit och det kändes att det inte ska vara såhär. Och så var det sådana himla oväder, det blev enorma blixtnedslag precis ovanför huset.

– Efter det har jag tänkt att okej om man pratar om 50 år framåt, men om man börjar höra tio år framåt och så har jag två barn. Vad ska de växa upp i för värld?

Folkets tryck behövs

Även Lena Bergstedt tror att folkets tryck behövs för att politiker ska fatta obekväma beslut.

– Jag läste någonstans att med den här politiken är det en procents chans att vi lyckas hålla hur varmt det kan få stiga. En procent är ju jättelite. Men nu när det händer så mycket och man

11-åriga Malte Lindberg har designat sin demonstrationskylt själv.
- I somras började jag engagera mig väldigt mycket i politiken, säger han.

Fakta om Borlänge

I Borlänge bor 52 142 invånare.

7,58 % röstade på V i riksdagsvalet, det är en ökning med 1,43 % sedan valet 2014.

Borlänges industrier, med framför allt SSAB och Kvarnsveden pappersbruk i spetsen, står för den största delen av Borlänges koldioxidutsläpp. Stålverket SSAB i Borlänge stod 2016 för 1,4% av Sveriges totala industriella utsläpp.

Initiativtagare. Rikard Rudolfsson är aktiv i Vänsterpartiet Borlänge och är en av initiativtagarna till Klimataktion Dalarna.

ser att folk faktiskt är villiga att göra en förändring så måste det ju hända någonting, menar hon.

När det endast är några minuter kvar till manifestationen börjar har runt hundra personer samlats framför den lilla trappan upp till Turistbyrån, trots snöglöppet.

I Vänsterpartiets hörnlokal i andra delen av stan har vänsterpartisterna Rikard Rudolfsson och Carl Delbom mötts upp några timmar tidigare. De ska förbereda det sista inför dagens manifestation. Kaffet ska kokas och banderollen forslas till Turistbyrån. I vintras drog de igång Klimataktion Dalarna.

– Vi hade en manifestation mot katastrofbudgeten innan jul. Sen kände vi att vi skulle behöva ta tag i något kring klimatet, för budgeten går ju helt i klinch med det.

– Om man tittar på hur mycket budgeten lägger på miljö-satsningar och sen på de subventioner på dieselskatt och saker som påverkar klimatet i en negativ riktning så är den kostnaden större, säger Rikard Rudolfsson.

Första tillfället var i början av januari med 15 minusgrader.

– Vi kände att vad fan har vi gett oss in på? Men det kom femton personer och vi hade jättekul, berättar han.

Förutom Klimataktion Dalarna har Rikard Rudolfsson och Carl Delbom varit drivande i att Borlänges budget ska gå i en helt annan riktning än den på riksplanet. Under förra mandat-

perioden satt Vänsterpartiet med och styrde i Borlänge. Då såg de och Miljöpartiet till att kommunen tog fram en koldioxid-budget. På så sätt blev de en av de första i landet. Framöver ska de minska utsläppen med 16,4 procent per år och målet är att ha noll koldioxidutsläpp 2040. Det är en utmaning.

– Vi måste skapa en miljöplan som är radikal nog att lyckas, men den måste också vara utformad på ett sånt sätt att kommunfullmäktige känner sig tvungna att godta den. Fullmäktige i Borlänge är ju inte de mest klimatmedvetna, så vi står inför en stor utmaning där, säger Carl Delbom.

Det handlar om rättvisa

Och det är inte bara kommunfullmäktige som kan vara motsträvt, även allmänheten måste med på tåget. Carl Delbom menar att det handlar om rättvisa.

– Det var nån som kom fram på stan och sa ”Gud, vad håller ni på med, det här leder ju bara till att vi får höjd bensinskatt”. När folk blir arga över klimatfrågan är det ju för att de tror att vi vill höja bensinskatten. Men när jag säger ”Nej, jag vill inte införa höjd bensinskatt för dig, bara för de där jävla storstadsborna. Vi på landsbygden ska inte betala mer” och pratar till exempel om ett landsbygdsbidrag, så är det rätt lätt att få med dem på tåget.

87-åriga Ragnhild Pohanka har varit på varje manifestation sedan det satte igång i vintras.

– Nu har vi jorden i vår hand och måste tillsammans visa vad vi vill, säger hon.

"Vi måste skapa en miljöplan som är radikal nog att lyckas."

– Det är omöjligt att införa en bra klimatpolitik om den inte samtidigt har ett jämlikhetsperspektiv. Det har man ju sett i Frankrike. Jag känner att det vi måste göra är att agera på en statlig nivå och göra som Kanada, där man får en check ner i postlådan som säger att här får du tillbaka, säger han innan det är dags att dricka upp sista kaffeslurken och bege sig ut i blöten.

Pappersbruket den största utsläpparen

Röken bolmar från en av Borlänges största utsläppare, pappersbruket i Kvarnsveden. För även om bruket ligger energimässigt strategiskt i direkt anslutning till älven och den vattenkraft det medför går det åt en hel del energi. Flera gånger i timman åker timmerbilar in genom de höga metallgrindarna för att forsla in mer virke i den aldrig sovande jättemaskinen. Dygnet runt, året om spottar den ut papper.

– Min dotter tror ju att molnen görs just här, i molnfabriken, berättar Rikard Rudolfsson och refererar till de stora skorstenarna.

Han menar att bruket är en integrerad del av stan och står för ett välbehövligt värmetillskott i fjärrvärmenätet.

– Bruket hänger ihop med borlängeborna på ett sätt som borlängeborna inte tänker på. Det bränner av lika mycket energi som hela Malmö kommun på en dag, men all spillvärme skjutsas in i fjärrvärmenätet. I skorstenen sitter det turbiner och när de skickar ut ångan startar turbinerna och producerar el, säger Rikard Rudolfsson, som ett exempel på hur företagen kan vara med i omställningen.

Den koldioxidbudget som Borlänge tagit fram med hjälp av Uppsala universitet och konsultbolaget Ramboll innefattar inte enbart kommunens egen verksamhet, utan även företagen i kommunen och invånarnas utsläpp inom kommunen och deras flygresor. Att påverka företag och privatpersoner brukar sällan ses som en uttalad uppgift för kommunerna, men Carl Delbom menar att det handlar om att ge förutsättningar.

– För en effektiv klimatomställning måste Borlänges storföretag ta ett större ansvar för utsläpp och börja bidra mycket mer till den hållbara utvecklingen.

– Sen är det upp till kommunen att skapa förutsättningar för att borlängeborna ska kunna minska sina utsläpp. Vi måste erbjuda en avgiftsfri, utbyggd

Praneeth Kumar och Santhan Reddy pluggar solenergiteknik på Högskolan Dalarna. De menar att samhället genast måste ställa om till ren energi.

Fakta om koldioxidutsläpp

Borlänge är en av 15 kommuner, län och regioner som har tagit fram sina första koldioxidbudgetar. I genomsnitt ska kommunerna minska sina utsläpp med 16 procent per år.

I Sverige drivs projektet av Ramboll och klimatledarskapsnoden på Uppsala universitet.

Målet är att Sverige genom koldioxidbudgetarna ska göra sitt för att nå målet om max 2 graders global uppvärmning.

EU har nyligen beslutat att en koldioxidbudget ska bli del av EU-ramverket för att nå Parisavtalet.

kollektivtrafik och en infrastruktur som uppmanar till att inte välja bilen, säger han.

Även i den verksamhet som kommunen bedriver menar de att det finns stort utrymme för att minska utsläppen.

– För att minska utsläppen i den kommunala verksamheten har vi till exempel maten i offentlig sektor, där tycker jag att vi ska införa två vegetariska dagar per vecka i skolan och i äldreården, säger Carl Delbom.

Rikard Rudolfson fyller i:

– Över 50 procent av den mat som serveras i skola och äldreomsorg är ekologisk. Det är för att det tidigare har bedrivits ett så tydligt miljöarbete i kommunen. Någon gång på 1990-talet blev kommunen utsedd till årets miljökommun. Men det har vi inte förvaltat ett skit. Det är det som är så jävla sorgligt. Det var bara en bock i protokollet och sen har vi gått vidare.

För båda två är det ett rött skynke att Borlänge köper in sopor och eldar för att värma upp hemmen i kommunen.

– Till uppvärmningen eldar vi mest sopor i nuläget. Borlänge energi är ett kommunalt bolag så kommunen har ju stor makt att påverka vad de gör. Så det handlar väl om att sluta med sopbränningen som sker och ersätta det med alternativ, säger Carl Delbom.

Försöker förändra samhället

Tillbaka på demonstrationen har 11-åriga Malte Lindberg anträt scenen. Han fick syn på demonstrationen i gratistidningen Annonsbladet och bestämde sig för att gå dit tillsammans med mamma Yvonne Lindberg. I handen håller han en skylt med en brinnande jordglob på. Den är egenhändigt designad.

– I somras började jag engagera mig väldigt mycket i politiken. Jag började tänka mer på vad samhället behöver göra och försöker få samhället att göra det som behövs, berättar han.

Och han har en del förslag.

– Jag tycker att politikerna gör mycket, men att de skulle kunna göra ännu lite mer. Det är ju många saker, men stål och cementindustri, billigare tåg och billigare buss och bättre underhåll av järnvägar. Och fler järnvägar. Det ska bli lättare att kunna ta bussen och lättare att kunna ta tåget.

– Och så fler demonstrationer. Det är ju faktiskt jättehäftigt.

Har du något tips till folk som vill engagera sig?

– Jag försöker just i allmänhet att undvika palmolja. Jag försöker uppmana alla att göra det, säger Malte Lindberg medan det börjar mörkna.

Det är dags att ta det brinnande jordklotet under armen och traska hemåt igen. Men om en vecka ses de igen för en ny demonstration.

TEXT: MARIA CARLSSON

FOTO: ANNACARIN ISAKSSON

Nooshis Salad Olivier

Salad Olivier är världens godaste persiska röra med kyckling och saltgurka. Jag åt det mycket som barn och den är precis lika god idag som jag minns det! Salad Olivier passar bra att ta med sig till demonstrationståget på 1 maj ifall det blir en lång dag. Den funkar jättebra som fyllning i baguetter eller ciabatta, men går också att äta som förrätt eller sidorätt.

Viktigt är att gurkan är salt, inte sötsur smörgåsgurka. Helst ska det vara iransk gurka men om man inte hittar det går det bra med svensk saltgurka eller cornichoner. Vill man ha en vegetarisk variant skippar man kycklingen, det blir precis lika gott.

4 portioner Salad Olivier:

2 st kycklingfiléer

1 st lök

4 st kokta potatisar

4 st hårdkokta ägg

50 g gröna ärter

100 g persisk inlagd gurka eller saltgurka

100 g majonnäs

Limesaft eller citronsaft

Salt och peppar

Gör såhär:

Koka kycklingen i vatten med skalad lök, salt och peppar. Ta upp kycklingen ur grytan och strimla den. Hacka potatisen, äggen och saltgurkan till små bitar. Blanda samman alltihop med ärtorna och majonnäsen. Salta och peppra. Krama i lite lime eller citronsaft. Låt stå i kylan en timme innan du serverar.

1 maj i bilder

TEXT & FOTO: **DANIELLA BACKLUND**

"Första maj, första maj varje sliten kavaj blir en mantel av strålende ljus."

Första maj är en högtidsdag för många. Vi for till Eskilstuna för att vara med.

08.57 Carlavägen 37B

Pannkakor, ägg, mackor, pålägg, juice, kaffe och frysta hallon står uppdukat på köksbänken. Det är första maj och dags för den årliga första maj-frukosten hemma hos Adam Määttä, Helena Grundström och deras gemensamma dotter Charlie. Hunden Frej är också hungrig.

"En sak jag har som tradition att göra varje år på första maj är att lyssna på min första maj-spellista."

Adam Määttä, utbildningsansvarig
på Antidiskrimineringsbyrån

10.27 Carlavägen 37B – Fristadstorget

Dags att röra sig mot Fristadstorget. Sanna Pettersson bär ett plakat som stått i hallen. För henne är det första maj-premiär. Hon har länge velat fira, men inte vågat eftersom hon inte känt att hon varit tillräckligt påläst eller kunnig.

"Jag känner mig mer trygg i mina värderingar nu och jag hoppas att jag ska känna lite mer kämparglöd när vi är många som har en tro på ett helt annat samhälle."

Sanna Pettersson, socialsekreterare
på Eskilstuna kommun

11.17 Fristadstorget

Helena Grundström är valombudsman för Ung Vänster. Idag ska hon för första gången hålla tal.

"Jag har städat hemma hos överklassen. De har bett mig göra saker utanför min arbetsbeskrivning. De har bett mig tvätta och att damma av deras jakttroféer!"

Helena Grundström, valombudsman för Ung Vänster 2018, numera student

11.49 Rademachersmedjorna

De började som en trio, men idag är de en kvartett. Bandet Halva männskligheten ska snart upp på scenen. Att spela på första maj är tradition för Sara Sjöblom, Johan Sandberg, Håkan Eklund och Erik Ullvin. På premiärspelningen i Västerås var det regnigt och lite kallt. Idag är det varmare och när bandet soundcheckar letar sig solen fram.

"Vi sa från början att vi ska spela för att det är kul och för att förändra världen."

Bandet Halva Männskligheten

Bandmedlemmen Håkan Eklund.

13.03 Rademacher-smedjorna

Maria Forsberg är ordförande för kommunstyrelsen i Eskilstuna. Hennes tal handlar främst om barn, ungdomar och skolan. Det ligger henne varmt om hjärtat eftersom hon arbetar som lärare. Dagens dragplåster Ali Esbati har ett hektiskt schema, efter sitt tal åker han direkt vidare till Västerås för att tala även där.

"Det blev en händelse som gav kraft."

Solveig Pohjola, om första gången hon fick leda *Internationalen* på första maj

13.46 Rademacher-smedjorna

Solveig Pohjola kallas upp på scen för att leda *Internationalen*. Hon tycker att kulturen ska ha en stor plats inom arbetarrörelsen.

14.13 Rademachersmedjorna

Internationalen är slut och folk börjar röra på sig. En bil körs fram och instrument plockas ihop. Jessica Sandberg och hunden Frej har gått. Charlie har fått några av de röda nejlikor som blivit över på scenen.

Hur firar du första maj? Berätta och skicka dina bilder från dagen till oss! Mailadress hittar du på sida 2.

Landet runt

FOTO: UL

När lagret fick egen linje

De senaste åren har en rad stora företag öppnat varulager strax utanför Enköping. Men kollektivtrafiken har inte byggts ut i samma takt, vilket fick facken att reagera. Linn Wegemo är vänsterpartist och ordförande för fackklubben på Martin och Servera.

– Det gick inte några bussar från stora vägen, utan man behövde gå tio, femton minuter där det är dåligt upplyst och inga trottoarer, berättar hon.

När fackklubbarna tog kontakt med kommunen och UL, som kör lokaltrafiken, infördes snabbt en linje till lagerområdet. Nästa steg är att få till trottoarer och belysning.

Grattis Falun!

Efter att posten slarvat bort ett antal röster blev det omval i kommunvalet i Falun. För att få in pengar har partiet kraftsamlat, bidrag har kommit från föreningar runt om i landet.

– Vänsterpartiet är på frammarsch i Falun. Vi har valkampanjat stenhårt och det känns otroligt skönt att vårt budskap om ett mer jämlikt Falun har givit resultat, säger Patrik Liljeglöd, gruppleadare för V Falun.

Hurtiga Sumpen!

Vänsterpartiet var största parti när det årliga loppet Två sjöar runt Sundbyberg gick av stapeln. Grattis från oss!

FOTO: SOFIA KLUND

I Gällivare är det 83 punkter som gäller

Glöm 73-punktsprogrammet, i Gällivare är det Vänsterpartiet som styr med ett 83-punktsprogram. Bland annat får barn upp till sju år bada gratis i simhallen och kommunens ungdomar åker buss gratis.

– Förra mandatperioden var fokus den stora samhällsomvandling som sker i vår kommun. Detta har kommit så långt nu att vi kan satsa mer på "mjuka frågor". Reformerna som vi genomför ökar jämlikheten, säger Vänsterpartiets kommunalråd Jeanette Wäppling.

FOTO: CAROLINE TÄLJEBLAD

Över 200 kulturkvällar i Västmanland

Sedan 2014 har Vänsterpartiet Köping anordnat över 200 kulturkvällar med allt från gatumusik till bokkvällar. Under 2018 gjorde Västerås dem sällskap. Hittills har det blivit två arrangemang, som varit populära och givit mersmak.

– Det jag tror gör kvällarna så uppskattade är att det fyller ett tomrum i Västerås kulturliv. Unga och nya artister får möjligheten till en scen där vi blandar olika typer av kultur, säger Vänsterpartiet Västerås oppositionsråd Anna Maria Romlind.

FOTO: HÅKAN EKELUND

Utomlands med V

Vänsterns internationella forum stöttar vänstern i bland annat Filippinerna och Indonesien. Under våren har Sara Högelius och Caroline Täljblad varit där för att följa upp projekten.

– Vänstern i Filippinerna och Indonesien arbetar för att ge människor verktygen att utöva makt genom organisering i föreningar, fackföreningar och partier. Rörelsen är politisk, men också social. Där har vi mycket att lära i Vänsterpartiet, säger Caroline Täljblad.

Bibliotekarien Anders Sveen har jobbat både på Fittja bibliotek och nu på Albys kvartersbibliotek.

Böcker och bråk

Nedskärningar, nedläggningar och stök. Och allt mer tid som går åt till att vara digital stödresurs. Svenska folkbibliotek befinner sig just nu i en snabb förändring.

Det är tidig vår när Rött reser till Alby i Botkyrka kommun för att ta reda på vilken roll ett litet kvartersbibliotek spelar i lokalsamhället. Där träffar vi besökaren Stevan Vujanovic, som är missnöjd.

– Den här verkar komma från andra planeter! Ibland tar det sex dagar, ibland kommer den inte alls på två veckor, säger han och viftar med det senaste exemplaret av dagstidningen Vesti.

Han och hans två schackspelande vänner Nedeljkovic Djurdic och Ibro Begerovic ser alltid till att läsa den när de är på biblioteket i Alby. De går hit nästan varje dag. De är alla äldre. Ibro är äldst, 93 år. Med åldern har det uppstått vissa ordningsproblem, berättar Stevan:

– De är på oss ibland när vi pratar. Vi är så gamla och hör dåligt. Då måste vi ju prata högt! Men de som jobbar här är trevliga. Biblioteket är bra.

Att tre gamla, serbiska män som läser tidning och spelar schack står för de största störningarna på en bibbla avviker från hur berättelsen om svenska folkbibliotek sett ut i media de senaste åren. Den talar i stället om ökat stök, bråk och oro. Så är det inte i Alby, men också Botkyrka kommun har haft sin beskärda del av problemen:

– Fittja bibliotek fick stänga sommaren 2017. Arbetsmiljön fungerade bara inte, säger Jenny Öström, nytillträdd enhetschef på biblioteken i kommunens norra del.

– Jag kan se en problematik i Fittja biblioteks arkitektur som bidrog till att problemen uppstod. Man hade en trappuppgång helt utan insyn ovanpå centrumet, där finns en massa prång. Personer som hade något att dölja kunde göra det i den trappuppgången.

Det som pågick där spillde i sin tur över på biblioteket.

Lokalpressen rapporterade om droghandel och medföljande hot och våld i Fittja. Anders Sveen, i dag barnbibliotekarie i Alby, var under den här perioden anställd i Fittja, och minns den som kaotisk:

– Destruktiva saker flyttade in på biblioteket. Problem som inte var biblioteksfrågor och som vi själva därför inte kunde förändra. Sysselsättning för ungdomar, droghandel i trappan utanför... Jag insåg först när jag kom hit till Alby hur mycket jag hade flyttat gränserna för mig själv. Vi tog ju mer eller mindre för givet att det skulle vara stökigt på jobbet. Barnen som kom för att få lugn och ro och för att använda biblioteket hade vi inte tid för. Det åt på psyket och på energin. I dag är personalgruppen helt utbytt. Man mår inte så bra av att jobba i en sådan miljö.

Upplever social oro

I en stor undersökning som fackförbundet DIK gjorde år 2017 uppgav 73 procent av de tillfrågade bibliotekarierna att de upplevt social oro på sin arbetsplats de två senaste åren. I media rapporteras om bibliotek som tvingats anlita vaktbolag, och ett lagförslag har tagits fram som ska göra det möjligt att neka personer tillträde:

– Det är som om världen har upptäckt att det är stök på folkbibliotek. Stök på bibblan har alltid funnits. Men det går i vågor, eftersom det beror på vad det finns för omkringliggande ytor och lokaler och vilka individer som vistas i orten. Om det inte finns andra ställen att hänga på, så måste man hänga på biblioteket, säger Jenny Öström luttrat. 📍

Spelare. Nedeljkovic Djurdic och Ibro Begerovic kommer till Albys bibliotek och spelar schack nästan varje dag.

Digitalt stöd. Många kommer till biblioteket för att få tillgång till nätet och sköta sina digitala samhällskontakter.

Jenny Öström nämner brist på fungerande dagvård och öppna medborgarkontor som bidragande orsaker till att vissa bibliotek drabbats hårdare än andra.

– På det förra biblioteket jag jobbade på gick det upp och ner. Några ungdomar var stökiga i slutet av mellanstadiet, sedan splittrades de upp för att börja högstadiet och då kom nästa våg av lite yngre, som stökade på ett annat sätt. Sen tillkommer vuxenstöket, som beror mycket på om där till exempel finns en psykisk ohälsa- eller missbruksproblematik.

På Alby bibliotek kommer människor in i en strid ström. En kvinna står vid kopian och matar ut papper. En pojke i tioårsåldern har fått ett sms om att han äntligen ska få låna nästa del i serien ”Dagbok för alla mina fans” av Jeff Kinney. Medan Anders Sveen rotar runt i hyllorna efter pojkens bok sitter Mohssine Zerbaoui och Abdelilah Sail tätt ihop framför en dator. De brukar gå till bibblan för att göra läxorna. Båda läser till undersköterska.

När internetcaféer och bankkontor försvunnit samtidigt som allt större del av vår samhälls-service kräver tillgång till internet har biblioteket blivit en av få platser där alla kan få tillgång till nätet. Särskilt socioekonomiskt eller på annat sätt utsatta har stor nytta av att kunna gå till bibblan för att sköta sina digitala samhällskontakter:

– På ett vanligt pass där jag är tillgänglig ute i biblioteket går mer än hälften

av tiden åt till att ge olika typer av digitalt stöd, berättar Anders Sveen.

– I de flesta fall tror jag att vi ger mer hjälp än vad som kanske förväntas av oss. Jag blir till exempel fortfarande väldigt förvånad över hur många det är som kommer och ber om stöd med bankärenden. Det är naturligtvis en spegling av att det knappt finns bankkontor längre. Jag tycker att det är självklart att vi ska hjälpa till när och om vi kan. Men vi bibliotekarier är ju i första hand utbildade i ett kärnuppdrag, inte i hur vi på bästa sätt kan fungera som kopieringsverkstad.

Kritik mot politikerna

När den nya nationella biblioteksstrategin presenterades i mars fanns inte det digitala stödet med som prioriterat område. I Botkyrkas grannkommun Huddinge finns konst- och bibliotekschefen Nick Johnson-Jones. Han är kritisk till hur man från politiskt håll tycks sakna den praktiska kunskapen om hur bibliotekets verksamhet ser ut. Själv har han sedan 2011 studerat biblioteksanvändarnas digitala data för att kunna observera vilken roll folkbiblioteket spelar i hans lokalsamhälle:

– I mer välbärgade områden kan man se att nästan varje besök som görs på biblioteket renderar någon form av digitalt avtryck, förklarar han, och syftar på den markering i statistiken som görs när en besökare till exempel lånar en bok eller använder det trådlösa nätverket.

**Vi ger mer
hjälp än vad
som kanske
förväntas av
oss.**

Barnläsning. Anders Sveen är barnbibliotekarie och går regelbundet till den närliggande förskolan för att läsa sagor för barnen.

– I mer socioekonomiskt utsatta områden däremot kan vi se att bara en tredjedel av besöken syns i statistiken. Samtidigt vet vi att besökstalen går upp. Detta beror på att biblioteket där fyller mer av en social funktion. Besökarna kommer helt enkelt dit för att ställa frågor till personalen.

En nyckel för att biblioteken ska kunna fylla den här sociala funktionen är geografisk närhet, menar Nick Johnson-Jones. Samtidigt har många små bibliotek i landet slagits ihop eller till och med lagts ned de senaste 20 åren. Enligt statistik från Kungliga biblioteket har fler än 400 folkbibliotek försvunnit sedan 1995.

– I socioekonomiskt svagare områden är befolkningen mindre mobil. Vi kan se en förändring i nyttjandegraden av våra bibliotek i dessa områden inom så lite som en 500-meters radie från bostaden.

Tillbaka på biblioteket i Alby letar sig solen in genom fönstren. Bland barnböckerna, där titlar på tigrinja, dari, arabiska och urdu samsas med svenska och engelska, sitter Fatima Tuz Zohra med sin tvååriga son Abbarr och hans fyra kusiner. De minsta busar, de äldre bläddrar nyfiket bland böckerna. Vid utlåningsdisken blipper 26-åriga Dana Skenderaj in Per Anders Fogelströms "Mina drömmars stad" på lätt svenska. Hon kom till Sverige från Albanien för bara ett år sedan, och är ofta på biblioteket:

– Jag lånar böcker här, sen lär jag mig hemma. Hittills har jag läst fyra böcker på svenska. Jag hoppas få jobb snart. Men det är svårt eftersom de vill att man ska prata bra engelska och

svenska, och jag kan inget av det, säger hon, på snudd på perfekt svenska.

En integrerad del av lokalmiljön

Här finns språkcafé, sagostunder och läxhjälp. För äldre eller funktionsnedsatta kan önskeläsningen skickas ut med bil, via servicen Boken kommer. Anders Sveen går regelbundet till den närliggande förskolan och läser sagor för barnen. Biblioteket i Alby är en integrerad del av lokalmiljön, men det de gör kräver också resurser.

Samtidigt talas det på många håll i landet om nedskärningar, effektivisering, till och med privatisering av biblioteksverksamheten. Botkyrkas enhetschef Jenny Öström ser med oro på utvecklingen:

– Ett företag är per definition intresserad av att göra vinst. Medan den här verksamheten är intresserad av att öka sin kvalitet. Och eftersom jag tycker att kvalitet är att öka resurser till personalen som faktiskt jobbar på golvet så blir det en motsättning.

– De allra flesta offentliga ytorna är kommersiella i dag. För att människor ska kunna ha en meningsfull fritid utan att behöva ägna sig åt konsumtion eller sport, så behövs kulturen. Jag vill att biblioteket ska kunna fortsätta vara vårt sista offentliga vardagsrum. Här ska inget förväntas av dig när du kommer in, du ska kunna bara vara.

TEXT: SARA MARTINSSON

FOTO: MAGNUS LIAM

Bara Rött

Hälften av kvinnorna i arbetaryrken jobbar deltid – oftast ofrivilligt.

RÖTT I SIFFROR:

706

miljoner kronor. Så mycket måste skattebetalarna betala för att sanera giftigt avfall efter de senaste årens konkurser i gruvnäringen. *Källa: Sveriges natur*

40

miljarder. Så mycket pengar har 50 kunder tvättat i Swedbank. Det är något mindre än vad hela det svenska rättsväsendet kostar. *Källa: Regeringen*

1/2

Hälften av kvinnorna i arbetaryrken jobbar deltid, oftast ofrivilligt. Detta följer med kvinnorna hela livet eftersom även pensionen blir lägre. *Källa: LO*

3

män. Affärsmännen Hans Rausing, Stefan Persson och Melker Schörling är rikare än 60 procent av svenskarna tillsammans. *Källa: ETC*

Vänsterpartiets sommarlovsbidrag minskar brottsligheten

När högern pratar om hårda tag satsar vänstern på sociala reformer. Det har effekt! Efter att sommarlovsbidraget infördes i Lund minskade ungdomsbrottsligheten påtagligt.

Källa: Föreningen Majblomman

JONAS VAL PÅ 1 MAJ:

FAVORITTRADITION:

Det är att gå på manifestationen för de Spanien-frivilliga.

DRYCK: Vatten eller ayran. Jag ska på 1 maj-fest i Göteborg på kvällen. Då blir det nog en öl.

MAT: Det brukar bli snabbmat. Falafel.

SÅNG: Jag har ju koppling till Italien, så jag är väldigt svag för Bella ciao.

BÄSTA 1 MAJ-MINNE:

För två år sedan när jag var i Göteborg. Det var så otroligt mycket folk. Torget var helt fullt, folk spillde över på gatan.

Tips!

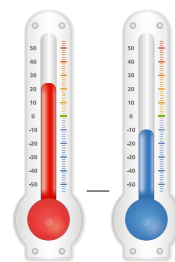
Rött kommer även ut som taltidning. Ladda ner på www.vansterpartiet.se/rott/

RÄTTELSE

I Rött Nr 1-2019 hittade vi två fel:

1. När Ung Vänster började med feministiskt självförsvar lärde de sig det av instruktörer från Nätverket feministiskt självförsvar.
2. Tyvärr blev det inte någon slopad LOV i Umeå, sossarna vände och svek i sista stund.

/Redaktionen

Vi tar tempen

Röd och het eller blå och kall? Vem hamnar på plus och vem på minus? Rött vet!

+45 "Den fruktansvärda masskjutningen kommer att bli en del av Nya Zeelands historia, men den är inte vad nyzeeländare är", sa premiärminister Jacinda Ardern. Mitt i sorgen efter moskémassakern har hon fått beröm för att hon reagerade både med stark empati och snabba beslut om skärpta lagar.

FOTO: WIKIPEDIA

-2 Det är tufft att vara liberal i dessa dagar. Först hyrde Emma Carlsson Löfdahl in sig hos sin man och lät riksdagen betala överhyran och sedan var det Cecilia Wikström som inte kunde avstå från 70 000 kronor extra i styrelsearvode. De brukar ju tala om vägvalet mellan ytterkanterna – nu vet vi vad de menar: välavlönad eller svinrik.

-18 Karolinskas tillträdande sjukhusdirektör Björn Zoëga har suttit i styrelsen för svenska vårdbolaget GHP i Förenade Arabemiraten där ensamstående kvinnor tvingats föda med handfängsel. Kanske en erfarenhet Björn tar med inför nya jobbet på det enorma skrytbygget Karolinska, med den alltmer havererade vården?

-50 Konservativa block-eringar. Först släppte Ebba Busch Thor in Jimmie Åkesson i värmen. Strax värvade Ulf Kristersson Alice Teodorescu, som länge argumenterat för ett närmande till SD, och låter henne skriva M:s idé-program. Det tycker Åkesson är kanonbra. Men vi säger som den gamla svensktoppslåten "Gå och göm dig Åke tråk, ta ditt sura gäng och åk."

Hej Nazira Hammoud Shahwan!

FOTO: IRIS PERA ARIARAN

Nazira Hammoud Shahwan jobbar som studentombud vid KI.

Vill bekämpa vardagsrasism

Varför gick du med i V?

- Vi har en tradition i vår familj av att rösta rött, antingen på S eller V. Jag slutade rösta på S eftersom jag inte tycker att de har hållit vad de lovat. Vänsterpartiet är de enda som driver frågorna som är viktiga för mig. Det känns också som att Vänsterpartiet var det enda partiet

som alltid kämpade för feminism, även innan Fi. Och så har V en partiledare som är jordnära och lyhörd och som jag känner mig trygg med.

Vilka frågor är viktiga för dig?

- Absolut viktigast för mig är Palestinafrågan, jag är därifrån och har mina rötter där. Övriga partier har glömt att det faktiskt fanns ett land som hette Palestina och där det bodde både kristna, muslimer och judar. Bara att V lyfter frågan och att debatten hålls vid liv tycker jag är viktigt.

- Sen är barn, jobb och jämlikhet viktiga för mig. Det ökade barnbidraget och att man inte behöver betala för mediciner känner jag en enorm lättnad över. Vi har ett barn som äter medicin och det är inga billiga mediciner. Även innan man kommer upp i högkostnadsskyddet så är det ju dyrt.

Vad skulle du vilja ändra om du fick chansen?

- Den här hemska vardagsrasismen som bubblat upp. Jag tycker det är fruktansvärt. Jag

Vi har en tradition i vår familj av att rösta rött.

är studentombud och får chansen att välkomna alla studenter när de börjar. Efter några dagar börjar de trilla in: Hur kan man lyfta upp islam som något normalt? Hur kan man ha någon i slöja som välkomnar alla studenter?

- Studenter som har en utländsk bakgrund får möta massor av hat när de är på praktik.

Personligt

Ålder: 42 år

Bor: i Märsta

Familj: Man och fyra barn. Vi har varit tillsammans i tio år.

Gör: Studentombud på Medicinska Föreningen vid Karolinska Institutet

Läser: Lyssnar mycket på ljudböcker på pendeln från jobbet. En som var ruskigt bra var *Gangsterprinsessan*, baserad på sanna händelser.

Ser på: Netflix. Men jag har fyra barn, så jag hinner sällan.

Det vill jag jobba med, att ändra samhällsklimatet.

Hur ser du på framtiden?

- Vi måste ta hand om miljön, jag älskar det Greta Thunberg gör. Vi måste börja tänka på vad vi lämnar kvar till våra barn. Jag har fyra pojkar och vill att de ska ha en jord att växa upp på.

GE DIN SYNPUNKT - VINN EN BOK!

Skriv till oss och ge din synpunkt om det här numret av Rött. Vad tycker du var bra? Vad var mindre bra? Vad skulle du vilja läsa om i kommande nummer? Du har chansen att vinna *Det nordiska skafferiet* av Johan Björkman. Adressen hittar du på sida 2. Förra numrets vinnare blev Linda Wagenius, Visby och Brigitte Dupre-Jungnell, Stockholm.

Recept ur boken

FLÄDERVINÄGER

500 g vitvinsvinäger
5 fläderblomsklasar

Flädervinäger är en riktig favorit som ofta återkommer på menyerna under vintern. Den har en somrig blommighet och piggar upp vilken vintrig rotfrukt eller kålrätt som helst.

Klipp loss blommorna från klasarna. Blanda vinäger och blommor i en väl rengjord burk med tättslutande lock eller vakuumförpacka i påse. Låt stå cirka 1 vecka i rumstemperatur. Sila av blommorna och håll upp vinägern på väl rengjorda flaskor med tättslutande lock. Håller utan problem till nästa sommar om den förvaras i kylan.

DAGS FÖR DE RIKA ATT DELA MED SIG

Borde de välbeställda bidra mer till välfärden? När OECD ställde frågan till människor i 21 länder svarade majoriteten i varje land ja. I Grekland, Tyskland, Portugal och Slovenien ville över 75 procent ha högre skatter för de rika. Källa: OECD

Flest litar på Systembolaget

Högerdrömmen om ett uppluckrat monopol verkar vara en mardröm om du frågar gemene svensk. Av alla myndigheter, företag och organisationer ligger Systembolaget i topp när det gäller förtroende. Källa: Medieakademin

Välfärdsnörden som utmanade S och vann

När S föll ihop blev vänsterpartisten Daniel Bernmar ledare för oppositionen i Sveriges andra största stad. Vi har pratat med honom om vänsterdrömmen Göteborg.

Daniel Bernmar är politikern som växte upp i Göteborg under nedskärningarnas 1990-tal. Då var staden en industristad på dekis, idag är det helt annorlunda. Varven är nedlagda och står som en nostalgisk fond i stadsbilden, alltmedan Göteborg har kravlat sig uppåt igen. Men allt är inte frid och fröjd.

– Idag finns det olika städer i staden. Förut var det jämngrått, nu är det mer svartvitt. Det gör mig förbannad, för det är så jävla stora skillnader nu gentemot hur jag upplevde det i slutet av 1990-talet. Nu finns det fina, vräkiga och så finns det andra som alla pratar om som ett problem, men som ingen är beredd att satsa på, säger Daniel Bernmar.

Han menar att mycket är bostadsbristens fel.

– Vi har en bostadssocial situation som är en katastrof för vanligt folk. Det är en enorm bostadsbrist och det är där det märks. Det behöver byggas mycket fler bostäder och det behöver byggas på ett vettigt sätt. Det handlar om förtätning så att vi inte bara bygger nya hus i till exempel Hjällbo. Det ska vi göra, men vi ska också ha hyresrätter centralt.

När vi ses är det inte i Göteborg utan på ett kafé i Varberg, där Daniel Bernmar befinner sig för dagen. Han sjunker långt ner i fåtöljen, den har dålig fjädring. Framför honom på bordet står en kopp svart kaffe.

Du har beskrivit dig själv som en välfärdsnörd. Vad innebär det?

– Jag kom in i kommunpolitiken som ordförande i en stadsdelsnämnd och rätt fort insåg jag att kommunpolitiken handlar rätt lite om verksamheterna och mycket om allt annat. Det första jag gjorde var att åka ut på arbetsplatserna. Jag gjorde studiebesök och såg hur spännande det är, men också hur jävla eftersatt det är.

– När jag åkte runt bland hemtjänstlagen i Örgryte-Härlanda insåg jag att de har en gammal sliten dator när de ska göra all dokumentation för trettio anställda. De gjorde sin planering på post it-lappar som de tog med sig på armen: Jag ska träffa Eva först, sen Ragnar... Vad är det för värld vi lever i när alla sitter och pratar om någon väg någonstans, men åttio procent av verksamheten är det ingen som pratar om?

Och en del vägprat blir det, infrastrukturpaketet Västlänken var en av de stora frågorna inför valet i höstas. Men trots det menar Daniel Bernmar att Vänsterpartiet fått igenom en hel del förbättringar i välfärden under åren vid makten. Alla anställda i Göteborgs stad har fått en stärkt anställningstrygghet och rätt till heltid. Dessutom genomfördes flera reformer som blev så populära att Ulla Andersson och Ali Esbati tog med dem in i budgetförhandlingarna med regeringen.

– För första gången sedan 1990-talet gjorde vi reella ekonomiska satsningar. Alltså riktiga

Vi har en bostadssocial situation som är en katastrof för vanligt folk.

Daniel Brenmar
leder Vänsterpartiet i
opposition i Göteborg.

Om Daniel Bernmar:

Familj: Fru och ett barn

Ålder: 36 år

Bor: Radhus i Björkekärr i östra Göteborg

Lyssnar på: P1 morgon när jag cyklar till jobbet och Studio ett när jag cyklar hem.

En ledig dag: Är jag med familjen och påtar i trädgården.

Favoritreform: Sex timmars arbetsdag och hur vi i Göteborg fått upp frågan på dagordningen.

"Det var många forna vänner i socialdemokratin som man fick en svår relation till."

pengar, inte bara luftslopp där man skär en procent, tar de pengarna och lägger någon annanstans. Det handlar om att trygga göteborgarnas välfärd.

– Och vi gjorde sådant som sen togs upp nationellt. Gratis simskola för sexåringar till exempel, det var Göteborg som införde det. Även sommarlovskorten till ungdomar var en idé från oss.

Men så i höstas tog det slut. Efter att förgäves försökt samtala med Socialdemokraterna om hur V, S, MP och Fi skulle kunna fortsätta styra efter valet gick V, MP och Fi i egen opposition och Alliansen tog över.

– De veckorna i november var inte roliga. Det var många forna vänner i socialdemokratin som man fick en svår relation till, kommenterar Daniel Bernmar det hela.

Efter det har S Göteborg rasat ihop som ett korthus och gruppleadaren Ann-Sofie Hermansson har tvingats bort från makten. Vänsterpartiet däremot har stått stabilt. Daniel Bernmar menar att det handlar om att förankra i partiet.

– Hösten hade ju kunnat vara jättestökig också för Vänsterpartiet. Men det var aldrig det, för vi har byggt upp ett arbetssätt som gör att vi jobbar ihop och går i takt, hela partiet.

Hur ser framtiden ut, kommer ni kunna revitalisera samarbetet med S och återta makten?

– Vår förhoppning är det, men jag tror att det är en ganska lång resa. Man kan riva ner förtroende ganska fort, men det tar rätt lång tid att bygga upp det. Sen är det ju så att de ska välja en ny gruppleadare först i maj antagligen, men vi vill absolut ha ett gemensamt rödgrönrosa samarbete med S. Det har ju varit våran utgångspunkt och dörren har stått vidöppen sen valdagen.

Så vem vet, kanske blir det fler välfärdsreformer från Vänsterpartiet inom en inte alltför avlägsen framtid.

TEXT: MARIA CARLSSON FOTO: PETTER TRENS

Rätten till en trygg förlossning

Amra Bajric

Krönikör

Pride.

Mitt hemland Bosnien har sitt första Pride någonsin i huvudstaden Sarajevo i höst!

Ordningsbetyg.

Enbart ett sätt att undvika att tillsätta de resurser som krävs för barn i skolan som behöver extra stöd.

Jag hade en helt fantastisk förlossning. Ingenstans på vägen kände jag mig rädd, otrygg eller förbisedd. Min första tanke medan vi rullades in på BB mitt i natten, efter flera timmar av att ha försökt, vad jag kände det som, att pressa en säl genom ett sugrör, var "det här skulle jag lätt kunna göra om". Det är viktigt att understryka att min upplevelse av förlossningen inte har något att göra med att jag är exceptionellt starkt, orädd eller har en hög smärtröskel. Jag hade en fantastisk förlossning för att jag fick den bästa möjliga vården Sverige har att erbjuda.

Jag hade turen att få komma med i det nystartade projektet "Min barnmorska" som finansieras av Region Stockholm, där målet är att deltagarna får en så trygg förlossning som möjligt. Det betyder att jag följdes från inskrivning till förlossning av ett team barnmorskor. Det låter nästan för bra för att vara sant, men egentligen är det självklarheter. En barnmorska per födande. Istället för skiftbyte så får barnmorskan ordentligt med återhämtningstid efter varje förlossning och den som föder får garanterad vårdplats när förlossningen sätter igång. Men kanske framförallt det viktigaste: Tryggheten i att känna igen det ansikte som möter en när du kommer stänkandes där i sjukhuskorridoren.

För jag visste, att oavsett vad som skulle ske det närmaste dygnet så var jag trygg. Min barnmorska visste vem jag var, hur jag fungerade, att jag var rädd för nålar, inte tyckte om för mycket beröring, och att jag absolut inte ville ta några smärtsstillande. Det var som att möta en trygg och stark vän som jag skulle gå igenom något läskigt och fantastiskt med. Barnmorskan ledde mig som en trogen följeslagare, och hon kunde förankra mina önskemål även under de svåraste stunderna.

En av de första sakerna alla sa till mig efter att de gratulerat till graviditeten förra sommaren var, "men gud vilken tur du har som inte kommer behöva föda under sommaren!". Och det är just den meningen jag tänker på nu när våren är på ingång och sommarmånaderna står runt hörnet. Alla kvinnor som kommer

"Att föda barn är, klyschan till trots, en av de mest omvälvande och starkaste upplevelserna en människa kan gå igenom."

tvingas till en otrygg förlossning. Antigen på grund av överarbetad och stressad personal, platsbrist eller som på många platser utanför storstadsregionerna - att det helt enkelt inte finns ett sjukhus nära nog. Att föda barn är, klyschan till trots, en av de mest omvälvande och starkaste upplevelserna en människa kan gå igenom. Det är dessutom en livsnödvändig process vissa av oss måste uppleva för att samhället ska utvecklas och frodas.

Projektet "Min barnmorska" borde vara norm för alla födande kvinnor i Sverige, oavsett var i landet du befinner sig. För att få en trygg förlossning krävs en trygg graviditet. Uttrycket "det krävs en by för att uppföstra ett barn" behöver appliceras direkt efter första kontakten med vården efter att du fått se det där lilla pluset på stickan.

Vänster i EU

- går det?

I EU går pengar och företagens rättigheter före människor. Men i klimatkrisens spår får unionen en allt mer central roll, även hos vänstern. Rött kollar om det går att bedriva vänsterpolitik i högerbygget.

Luften dallrar av hetta när de polska brandbilarna åker i kortege genom landet. På vägen möts de av jubel och hejarop. Hjälpn är välkommen. Under de senaste veckorna har de svenska brandmän som finns att tillgå försökt få bukt med bränderna runt om i de knastertorra skogarna. Förutom hjälpen från Polen är flygplan från Frankrike och Italien på plats för att bomba vatten över de drabbade skogsarealerna i mellansverige. Det är den största EU-insatsen någonsin och blir indirekt en massiv reklamkampanj för europasamarbetet. I maj är det dags att gå och rösta i Europaparlamentsvalet och då är det upp till bevis. Är svenskarna tillräckligt engagerade i EU för att gå till valurnorna?

I det senaste valet till EU deltog bara lite mer än hälften av de röstberättigade väljarna, men något har hänt sedan dess. Folk i gemen har blivit mer positiva till EU och många av de partier som drivit frågan om att lämna unionen har tonat ner sina krav. Det gäller även Vänsterpartiet, som tydliggjort att frågan inte är aktuell under den här mandatperioden, utan istället satsar på att mobilisera väljare för att vinna stöd och utgöra en motvikt till de högernationalistiska och rasistiska partier som växer.

– Vi ska vara med och lägga om politiken, EU måste sluta göra fel och börja göra rätt. Tillsammans med

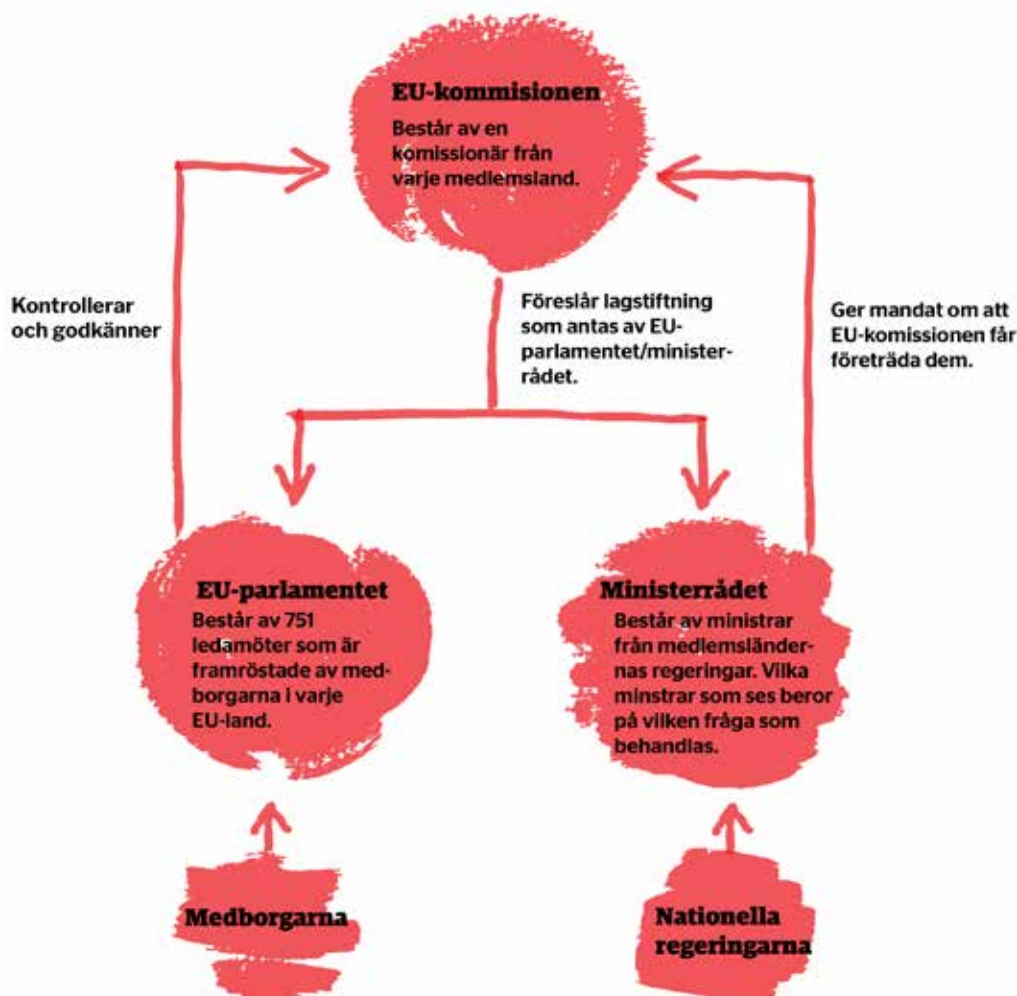
den europeiska vänstern ska vi backa upp de länder som vägrar genomföra EU:s högerpolitik. Grekland lyckades inte, EU skrämden till lydnad. Men Portugal lyckades och det går bra för dem, säger Jonas Sjöstedt.

– I Sverige såg vi till att SD inte kom till makten, nu ska vi se till att de högerextrema inte kommer till makten i EU, fortsätter han.

Men det finns utmaningar för att få till den förändring Jonas Sjöstedt önskar. Många känner att parlamentet och hela EU är en avlägsen koloss, att det är svårt att förstå vad som händer där. Lagar, regler och direktiv som ändrar människors liv beslutas och införs, men ingen vet riktigt hur det har gått till. Vänsterpartiet har under åren arbetat med att försöka förändra i Bryssel och få EU-politiken att komma närmare medborgarna, men det går trögt. Så, hur är förutsättningarna att bedriva vänsterpolitik i EU?

Snabba fötter och tryck utifrån – hur tar sig ett lagförslag igenom parlamentet?

Det är mars 2016 i Bryssel. På vägen till jobbet får de kostymklädda EU-parlamentarikerna kliva över en lång matta med prydliga kolumner. Det är namnen och dödsorsaken på de över 17 300 personer som dött till på väg över Medelhavet till Europa. Vänsterpartiets EU-parlamentariker Malin Björk

sticker ut i sammanhanget, hon föredrar jeans och sneakers framför stärkta kragar. Och hon minns den dagen väl.

– Vi var tillsammans med flera flyktingsolidaritetsorganisationer, som hade anordnat en manifestation utanför parlamentet där de vecklat ut den långa, tunga listan på namn. En av våra medarbetare fick idén att ta in listan i huset, så att ingen kunde undgå att se alla namnen. Det var inte helt lätt att ta in den stora rullen.

– Det blev en stark manifestation som många kommer ihåg än idag. Vi ville verkligen att alla dessa namn på människor, som alla har anhöriga som saknar dem, skulle få ta plats. Vi ville visa att migrationspolitiken är en fråga om liv och död. Och vi ville vara säkra på att de döda inte förblev abstrakta, namnlösa siffror. Namnen tydliggjorde ”fästning Europa”-politikens enorma skuld. Men också att vi politiker har ansvaret att göra allt vi kan att inte ett enda namn läggs till på listan över döda, berättar Malin Björk.

Men redan innan den stora flyktingvågen 2015 var flyktingpolitiken ett viktigt ämne i EU. Hur skulle

EU se till att människor inte dog under resan över Medelhavet? Hur mycket ansvar skulle varje enskilt land ta? När den svenska regeringen kraftigt försämrade möjligheterna att komma till Sverige var det som om själva ansvaret för en human flyktingpolitik flyttade till EU. Samma sak skedde i flera andra europeiska länder och det var så alltsammans landade på Malin Björks bord.

Hon sitter nämligen i utskottet* för medborgarliga fri- och rättigheter, LIBE, där migrationsfrågor behandlas.

– Jag tyckte att det var viktigt att det fanns en vänsterröst i det utskottet, särskilt eftersom rasistiska partier nu är starka i Sverige och i andra länder. Vi måste finnas där, för att kämpa för lagliga och säkra vägar in i Europa, säger hon.

Arbetar för ett system för kvotflyktingar

I LIBE har Malin Björk arbetat för att EU ska införa ett system för kvotflyktingar. Det skulle skapa en ny väg till Europa och rädda liv på Medelhavet. Malin Björk menar att EU kan ha samma typ av system som FN, där ett visst antal människor varje år får

*Utskott i EU

Precis som den svenska regeringen lägger fram lagförslag i riksdagen så tar parlamentet ställning till lagförslag från europeiska kommissionen. Men först behandlas förslagen i ett utskott som består av ledamöter i parlamentet. Vilket utskott ledamöten sitter i har stor betydelse för vilket arbete hen har möjlighet att utföra som parlamentariker.

asyl baserat på sina behov och slipper riskera en farlig resa.

– Det skulle inte ersätta möjligheten att spontan-
anlända och söka asyl. Men fler skulle kunna komma
hit utan att riskera livet.

Det låter inte så kontroversiellt, men att vinna
stöd för förslaget tog lång tid. Första steget var att
övertyga den egna gruppen om att de skulle ta sig an
uppdraget. När ett lagförslag från EU-kommissionen
ska behandlas i parlamentet är det nämligen en parti-
grupp som tilldelas uppgiften att ansvara för förslaget
i parlamentet*. GUE/NGL* fick uppgiften att slussa
lagförslaget om kvotflyktingar genom parlamentet
och få en majoritet av parlamentarikerna att ställa sig
bakom det. Malin Björk blev utsedd till vänstergrup-
pens representant och satte i gång.

– Kommissionens förslag var inte tillräckligt bra.
Så utmaningen var att få till ett förslag som skulle byg-
ga på FN:s definitioner av vem som skulle omfattas.

Det gick. Förslaget tog två år att bereda och skapa
majoritet för. Hon förhandlade med andra partier,
bjöd in organisationer utifrån att dela med sig av sin
kunskap, byggde sakta men säkert en majoritet för

sitt förslag. Som hon själv säger, ”ett FN-mässigt för-
slag som kunde accepteras i parlamentet”. Förslaget
som till slut röstades igenom skulle innebära att yt-
terligare 200 000 flyktingar om året skulle få asyl i
Europa.

En bedrift med tanke på det flyktingfientliga
läge som råder i europeisk politik. Att en parla-
mentariker från ett litet parti i en liten partigrupp
lyckas driva igenom ett lagförslag som går i en po-
sitiv riktning menar Malin Björk handlar om att
jobba hårt och ”ha snabba fötter”, men också om
att bygga samarbeten och se till att det finns ett
tryck utifrån.

– Vi skrev om förslaget tillsammans med bland
annat UNHCR och många andra organisationer och
expertis. Det innebar att vi blev starkare än vi egent-
ligen är rent numerärt inne i parlamentet.

Men än är slaget inte vunnet. Just nu blockeras
förslaget av ministerrådet* och Malin Björk är kritisk
mot den svenska regeringen, som hon menar har varit
passiv och inte arbetat tillräckligt hårt för att driva
igenom förslaget. Trots att lagen inte införts menar
hon att den ändå har haft stor betydelse. ►

***Ansvara för förslag**

Genom att spendera
poäng på lagförslag
skaffar gruppen sig
rätten att ansvara
för en fråga i parla-
mentet. Poängen
som gruppen tillde-
las beror på hur stor
den är.

***GUE/NGL**

En politisk grupp i
Europaparlamentet
som består av 52
ledamöter från olika
europeiska vänster-
partier. Här ingår
Vänsterpartiet.

***Ministerrådet**

Ministerrådet består
av regeringsrepre-
santanter från hela
EU och måste god-
känna lagförslag för
att de ska införas.

– Det här är en milstolpe. Vi har visat hur det skulle kunna bli. Det är någonting att vara stolt över.

Vad spelar det för roll vad parlamentet tycker?

Men Europaparlamentet stiftar inte bara lagar. Den utövar också en moralisk makt. Parlamentet antar resolutioner, där de uttalar sig om hur en fråga borde behandlas i medlemsländerna. Även om inget land är tvingat att följa resolutionerna så har det stor betydelse vad parlamentet tycker. Den som har rekommendationen på sin sida kan använda den.

– Parlamentet är en opinionsbildande kraft. Det är viktigt att inte underskatta det. När Europaparlamentet gör ett uttalande och ger medlemsländerna en rekommendation så kan det i sig vara ett tungt argument för till exempel en organisation som kämpar för kvinnors rättigheter. Motsatsen, att en konservativ ståndpunkt skulle vinna, kan ha lika stor betydelse, säger Malin Björk.

Detta får som följd att saker som inte ens behandlas i parlamentet sipprar in i parlamentarikernas vardag. Malin Björk lyfter det så kallade Grimmark-fallet, när en svensk barnmorska åberopade ”samvetsfrihet” för att slippa utföra aborter.

– Här i Europaparlamentet märker vi tydligt av det organiserade abortmotståndet och ser vilka förödande konsekvenser abortvårdsvägran kan få. I Italien, till exempel, vägrar sju av tio gynekologer att utföra abort, kommenterade Malin Björk 2017 när Ellinor Grimmark förlorade sitt mål i den svenska Arbetsdomstolen.

Nu ska frågan behandlas i Europadomstolen. Men vid sidan om den juridiska processen pågår ett febrilt opinionsarbete. Den amerikanska antiabortlobbyen har satsat mycket pengar på att använda fallet för att påverka den svenska opinionen. Därför har Malin Björk tillsammans med en grupp

”Vi är på väg mot en timglasformad arbetsmarknad.”

parlamentariker startat nätverket All of Us, som arbetar för att stärka aborträtten i hela EU.

– Sverige är viktigt för reaktionärerna. Kan de bräcka oss så är det en stor seger, då kan man göra många andra saker. På samma sätt är det ju för oss, när ja-sidan vann folkomröstningen om abort på Irland så var det en stor seger för kvinnors rättigheter.

Vem har egentligen makten i EU?

13 ton skräp hamnar i havet varje år, majoriteten av detta är skräp från engångsartiklar såsom plastkorkar, sugrör och petflaskor. Storföretag såsom Pepsi och Coca-Cola skyltar gärna med sitt klimatengagemang så länge det inte kostar något, men när EU skulle anta en ny lag om fasta korkar som inte kan förvilliga sig ner i haven drog lobbymaskineriet igång; lagen skulle stoppas. Denna gång lyckades de inte, beslutet om fasta korkar röstades igenom i mars 2019.

Detta följer ett bekant mönster. Lobbyism och näringslivspengar har en förmåga att förvrida den

"EU-byråkratin är redan krånglig som den är, den är svår att förstå även för den som jobbar inom institutionerna. Det blir inte enklare av att företagslobbyister försöker påverka utanför de officiella mötesrummen."

politiska debatten, inte minst på klimatområdet där fossilbolagen spenderar miljontals kronor per år på att stoppa en effektiv klimatpolitik. Johanna Sandahl är ordförande för Naturskyddsföreningen och hon tycker att EU behöver ha mycket mer ambitiösa mål på klimatområdet, men att lobbyverksamheten i Bryssel ställer till det. Istället för att genomföra åtgärder blir klimatskadliga subventioner kvar.

– EU är en grupp av rikare länder som borde gå före. Enligt EU-kommissionens nya förslag om långsiktiga mål kan en målsättning bli att nå nettonollutsläpp till 2050. Vi tycker att målet behöver nås senast år 2040. Att subventionera exakt det som vi vill göra oss av med är enormt kontraproduktivt, säger Johanna Sandahl.

– Det är väldigt tydligt när man är på plats i Bryssel att det finns en slagsida åt det hållet, att näringslivet har mer resurser att påverka med jämfört med oss från det civila samhället.

Malin Björk tycker att företagens makt är ett demokratiproblem och utgör ett strukturellt problem i EU. Storföretagen är välorganiserade och överrepresenterade i expertgrupperna som EU-kommissionen använder sig av för att ta fram nya lagförslag. Lobbyister vänder sig också direkt till parlamentarikerna och ofta letar sig deras texter hela vägen in i lagförslagen.

– EU-byråkratin är redan krånglig som den är, den är svår att förstå även för den som jobbar inom institutionerna. Det blir inte enklare av att företagslobbyister försöker påverka utanför de officiella mötesrummen, säger hon.

En situation som tvingar fram förändring

Men kanske håller något på att förändras. I februari 2019 talar Greta Thunberg inför EU-parlamentet. Hon talar om en situation som tvingar fram förändring, att de som förnekar och fördröjer inte kommer att kunna hålla emot. Att de försöker byta fokus till andra frågor för att de inser att slaget är förlorat.

– När du väl har gjort din läxa, så inser du att vi behöver en ny politik.

Även Malin Björk menar att det finns ett starkt hopp om förändring, för någonting har hänt på gator och torg runt om i Europa.

– Varenda gymnasieungdom är ute och demonstrerar. Rörelserna utanför är det som kommer göra att vi äntligen kan flytta fram positionerna i parlamentet. Jag tror att vi kommer att ha ett annat läge efter valet, avslutar hon.

TEXT: ERIK WIKLUND

ILLUSTRATION: MIA FERNAU

Politisk grupp. På en del orter deltar Röda Nördar i första maj-firanden med egna banderoller.

Röd nördighet och politik

Facebooksidan Röda Nördar har de senaste åren samlat nära 10 000 följare med hjärtat till vänster. De kombinerar politik och nördighet med en stor dos humor. Vi har pratat med en av grundarna, Daniel Wiklund Langs.

Röda Nördar grundades 2012 som SF-vänstern och bytte efter några månader namn till Röda Nördar. Sidan postar bilder som kommenterar aktuella händelser och politik, delar länkar, texter och initiativ. Röda Nördar har lokalgrupper på flera orter, där medlemmarna kan träffas och hålla bokcirklar och spelkvällar.

– Röda Nördar har blivit en samlingspunkt för en mångfald av människor som på något sätt betraktar sig själva som både nördar och vänster. Vi hade en allmän uppfattning i starten om att det är viktigt att vänstern visar att den, att vi, finns överallt. På alla arbetsplatser, inom alla fritidsintressen, hobbies och bostadsområden. Om jag fick bestämma så skulle det finnas Röda Folkraceälskare, Röda Skidåkare, Röda Matnördar och Röda Hemmasnickare och så vidare, säger Daniel Wiklund Langs.

Vad har nördighet att göra med politik?

– Allt är politiskt, även våra fritidsintressen. Vårt ekonomiska och politiska system påverkar i allra högsta grad vad vi gör även utanför arbetsplatserna. Och till exempel har science fiction alltid haft en revolutionär anda. Den har utmanat normer, kritiserat politiska system genom sina allegoriska berättelser och sparkat uppåt.

Hur hittar ni på alla roliga saker ni postar?

– Mycket handlar om att vara snabb på bollen, att fort fixa fram en rolig bild plus text som passar en aktuell händelse. Och eftersom vi känner vår publik ska det gärna vara en populärkulturell referens som de förstår, men som samtidigt ska fungera utanför vår nördighet. Det är viktigt med en balans mellan kvalitet och kvantitet.

– Vi är också en stor grupp administratörer. Vi har allt från vänstersossar till anarkister, folk från nykterhetsrörelsen och vänsterpartister bakom rodret. När vi inte kom överens hur vi skulle kommentera att Stan Lee avlidit – skulle vi hylla honom okritiskt och riskera backlash på grund av en massa

Några exempel på bilder som Röda Nördar postat. För fler inlägg kolla upp sidan på Facebook!

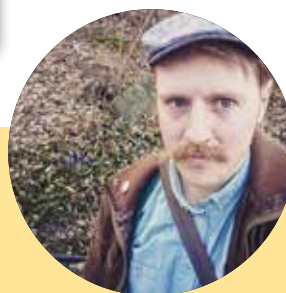

problematiske saker, eller skulle vi kritisera honom och få skit för att han trots allt bidragit med en massa progressiva grejer? Det slutade med att vi postade en anonymiserad skärmdump av vår diskussion – som såklart gjorde succé.

Vad ska den som själv vill lyckas engagera folk genom en Facebooksida tänka på?

– Knyt an till en verksamhet direkt! Att vänta tills man har en massa följare och sen försöka få dem att engagera sig utanför den digitala världen är mycket svårare än att börja i andra änden. Bjud in era följare till arrangemang där de kan delta passivt om de så vill, till exempel vara publik i en paneldebatt eller se en film är bra att börja med. Att försöka få folk att engagera sig genom att erbjuda att dela flygblad eller ta på sig tunga ansvar inför ett kommande arrangemang kommer vara svårt.

AGNES STUBER

– Det finns grupper och initiativ som inte agerar under vårt paraply men som jag skulle klassa som "rymdkamrater", namnet vi gett våra följare. Till exempel Red Mirror, feministiska spelföreningar, lajv-arrangörer med tydligt klassperspektiv och genustänk och socialistiska krisberedskapare.

Daniel Wiklund Langs, grundare Röda Nördar

LO-bas i högertider

Therese Guovelin ska driva löntagarnas intressen och öka deras makt. Men S-regeringens högerpolitik och lagförslag om inskränkt strejkrätt gör uppgiften grannlaga.

Shit! Här står jag, en arbetarunge från Kortedala. Och det är stort!

Personen som yttrar orden på utpräglad göteborgska är LO:s första vice ordförande Therese Guovelin. Bara minuten tidigare har hon valts till posten av en enhällig LO-kongress och jublet vet inga gränser. Innan hon fortsätter med sitt tal åker näsduken upp ur fickan. Efter decennier av fackligt engagemang och ett par år som ordförande för Hotell- och restaurangfacket tar hon klivet in i LO:s ledning. Hon är rörd.

Sedan dess har det gått nästan tre år och Therese Guovelin har hunnit bli varm i kläderna. Som ansvarig för organisationens jämlikhetsarbete rör hon sig i kärnan av det fackliga uppdraget, den att se till att medlemmarna får sin del av den ekonomiska kakan. Det finns en del att göra. De senaste decennierna har den som arbetar fått se hur en allt mindre del av det värde som företagen skapar kommer dem till del. Istället blir de frånsprungna av en ekonomisk elit, när kapitalet ökar i värde otroligt mycket snabbare än folks löneökningar. För att kartlägga utvecklingen har LO tillsatt en jämlikhetsutredning ledd av Therese Guovelin.

– Det som verkligen har förvånat mig är hur fruktansvärt väl det har slagit igenom med ojämlikheten i skolan. Att det är så extremt beroende på dina föräldrars utbildningsbakgrund. Jag känner igen mig i det och jag är född 1964. Jag känner verkligen att vi är på väg någonstans dit vi inte vill tillbaka. Att din adress ska avgöra din framtid, säger Therese Guovelin.

Adressen ja. Den är något som hon burit med sig genom åren. Uppväxten i Göteborgsförorten Kortedala där de flesta vuxna jobbade på Volvo eller SKF, i vård och omsorg, eller var hem-mafruar, har till stor del lagt grunden till hennes engagemang.

– Där jag är född och uppväxt i Kortedala så var det en ganska blandad skola, för Kortedala består av hyresrätter, bostadsrätter och villor. Men det var inte direkt direktörernas barn som bodde där. Vi hade alla ungefär samma förutsättningar, det var tältsemester som gällde, man åkte inte på utlandsresor och man hade inte märkeskläder. Det var lika för alla.

Men när hon började i gymnasiet växte världen. Plötsligt var det skolkamrater som åkte utomlands på sommaren och som hade helt andra möjligheter i livet. Med de nya kontrasterna fick hon perspektiv på sin egen bakgrund och så grundades Therese Guovelins klassmedvetande.

– Då förstod jag ju att det inte var lika för alla. Hälften av Munkebäckskolans gymnasieungdomar kom från så kallade ”fina områden”. De hade märkeskläder och sysslade med rid-sport istället för lagsport. De semestrade utomlands på loven istället för att jobba, sa Therese Guovelin i samband med att hon blev vald.

Det behövs en skattereform

Frågan om en skattereform är kanske inte den mest klickvänliga, men många menar att det är just det som måste till för att jämlikheten ska kunna öka igen. Det spelar ingen roll hur mycket folk jobbar eller hur hög lön de har om skattereglerna

1898 Landsorganisationen i Sverige (LO) bildas.

1902 Politisk storstrejk för allmän rösträtt. Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF) bildas som en motkraft till LO.

1928 Lagen om kollektivavtal antas.

1938 Saltsjöbadsavtalet mellan LO och SAF, som bland annat innebär att konflikter ska lösas av parterna utan inblandning av regeringen. Avtalet gäller fortfarande med vissa ändringar, den senaste från 1976.

LO:s första vice
ordförande
Therese Guovelin
är ansvarig för LO:s
jämlikhetsarbete.

1960 LO driver igenom att de särskilda kvinnolönerna avskaffas.

1969-1970 Gruvstrejken i Malmfälten. Strejken blir en väckarklocka för LO och Socialdemokratin om behovet av reformer som stärker arbetstagarnas ställning på arbetsmarknaden.

1971 40 timmars arbetsvecka införs.

1974 Lagen om anställningsskydd (LAS) antas. Tryggheten på jobbet ökar.

gynnar den som äger pengar i form av värdepapper, företag och fastigheter. Detta är något som Vänsterpartiet drivit länge, inte minst i budgetförhandlingarna under förra mandatperioden. Både Jonas Sjöstedt och Vänsterpartiets ekonomisk-politiska talesperson Ulla Andersson har vittnat om bristen på gehör från Socialdemokraterna. Therese Guovelin har dock inte gett upp hoppet, hon betonar med enfaset behovet av en skattereform och hoppas att Socialdemokraterna kommer att lägga fram förslag som går i rätt riktning.

– Vi behöver verkligen en skattereform. Det kan ju inte vara så att inkomst av tjänst ska beskattas högre än inkomst av kapital. Jag tror det är tio procent av kapitalälgarna som äger 90 procent av kapitalet.

Vad finns det för möjlighet att genomföra en sådan skattereform med tanke på att S ingått januariavtalet med C, L och MP?

– I januariöverenskommelsen säger man att klyftorna inte ska öka under den här mandatperioden. Det är ett repprick i sig, med tanke på fördelningspolitiken i avtalet. Men det som är det viktiga här är ju vad som inte står i överenskommelsen, att regeringen ska kunna vida mått och steg för att minska klyftorna.

– Då får man ju koncentrera sig på det som inte tas upp i januariöverenskommelsen. Vi kommer att fortsätta jobba för att komma med förslag på vad man kan göra för att inte bryta mot överenskommelsen men ändå se till att minska klyftorna.

Att besöka den borgliknande LO-kolossen på Norra Bantorget i Stockholm är delvis som att träda in i en annan tid. Utanför porten står en staty av den socialdemokratiska pionjären och agitatorn August Palm. Innanför porten öppnar en nationalromantisk entré upp. Från väggen blickar en flera meter hög målning av en blond arbetare i bar överkropp ner på en. En illustration ganska långt från bilden av dagens arbetsmarknad. Och även en bra bit ifrån den arbetsmarknad som Therese Guovelin gick in på i slutet av 1980-talet, när hon började sin yrkesbana som hotellstädare, restaurangbiträde och servitris. Då var det fasta jobb som gällde. Idag har otryggheten ätit sig in långt in i arbetsmarknaden och förändringarna har fått effekter för organiseringen: LO:s medlemssiffra har dalat under lång tid.

Påverkas er tyngd gentemot arbetsgivar-sidan av er dalande medlemstrend?

– Nej, men den kommer att göra det om det fortsätter. Det ser lite olika ut i olika branscher, hur hög organisationsgrad man har. Egentligen rekryterar vi inte färre idag än vi gjorde förut. Vi skriver in hur många medlemmar som helst. Problemet är att många rinner ut i den andra änden. Den största utmaningen vi har idag är de branscher där vi har en extra hög genomströmning och där det är en allt större andel som inte har tillsvidareanställningar.

Medlemstappet är inte den enda utmaningen för LO. De senaste åren har det varit turbulent i Sveriges hamnar och i spåren av den såriga konflikten mellan Hamnarbetarförbundet och arbetsgivaren APT Terminals aviserade arbetsmarknadsminister Ylva Johansson att det behövdes en inskränkning av strejkrätten. Den andra maj läggs förslaget, som bygger på ett förslag från parterna, fram i riksdagen. Inom LO är frågan kontroversiell. Förslaget har kritiserats hårt av fackliga gräsrotter, och förbundsordförandena i vissa förbund, såsom Byggnads och Fastighets och Pappers, har varit öppet kritiska. Men så i mitten av mars ställde sig samtliga förbundsordföranden och LO-ledningen bakom lagförslaget i en gemensam debattartikel i tidningen Arbetet. Hur de kom dithän vill Therese Guovelin inte kommentera.

– Jag tänker inte kommentera exakt vad som sagts mellan förbunden men kan konstatera att styrelsen är fortsatt överens om att stå bakom det här förslaget som förhandlats fram mellan parterna.

För sent att dra tillbaka förslaget

Hon menar att anledningen till att LO ställer sig bakom lagförslaget är för att det har kommit för långt för att gå att stoppa.

– Hade hamnarbetarna lyssnat på LO för två och ett halvt år sedan och skrivit på ett andrahandsavtal hade lagen inte behövt ändras. Nu är det för sent att dra tillbaka förslaget. Med lagändringen blir rättsläget också tydligt. Om nya förbund och liknande situationer uppstår kommer de att få skriva på ett andrahandsavtal. Det är också viktigt att komma ihåg att vi har en högermajoritet i riksdagen. Om inte vårt förslag går igenom är risken stor att ett annat förslag läggs, som inkluderar

"Den största utmaningen vi har idag är de branscher där vi har en extra hög genomströmning."

- Vi behöver verkligen en skattereform, säger Therese Guovelin och hoppas på att Socialdemokraterna ska lägga fram förslag i rätt riktning.

sympatiåtgärder och proportionalitetsprincipen. Det är vår skyldighet att motverka en sådan utveckling.

Vilka effekter räknar du med att den nya lagen får?

– Vår bedömning är att lagändringen i princip inte får någon påverkan på de etablerade parterna på svensk arbetsmarknad och att den inte förändrar maktbalansen.

Ett tydligt tillfälle när den fackliga tyngden sätts på prov är i avtalsrörelsen. I år är det inte speciellt många avtal som gått ut, men nästa år är det upp till bevis. Då ska 500 avtal som omfattar 2,8 miljoner anställda förhandlas om. Med 14 förbund som verkar inom vitt skilda områden på arbetsmarknaden och som har olika intressen framåt har det inte alltid gått att samordna dem inför förhandlingarna. En stridsfråga har varit det så kallade märket, som säger att det är den manligt dominerade industrisektorn som ska vara löneledande i Sverige. Något som kvinnligt dominerade förbund såsom Kommunal har haft svårt att hantera. Under flera avtalsrundor fick LO inte ihop det. Men Therese Guovelin menar att

det inte är märkets vara eller inte vara som är det viktiga när det gäller att få upp kvinnors löner.

– Förra avtalsrörelsens stora satsning var ju att se till undersköterskornas löner. Och det är ju en väldigt stor grupp, så det är klart att det får påverkan. Här handlar det om vad vi gör i avtalsrörelsen och kan komma överens om.

– Men både nu och på sikt så måste vi komma till rätta med att arbetsmarknaden är så olika uppbyggd beroende på vilket kön du har och vilken bransch du arbetar i. Det är inte bara vilka branscher som har högre löner i lönetariffer, utan det handlar ju också om branscher där du har ännu mindre lön för att du jobbar mindre än vad du skulle vilja. Det slår ju igenom hela vägen, pensioner och så vidare. Att se till att skapa tillsvidareanställning på heltid – det är grunden för att kunna uppnå jämställdhet mellan könen, säger Therese Guovelin.

Det är inte första gången hon pratar om detta och det märks att hon är engagerad. Runt halsen glimmar ett silversmycke av smyckesdesignern Efva Attling, ett abstrakt kvinnomärke i

1977 Lagen om medbestämmande (MBL) antas. Inflytandet på jobbet ökar för löntagarna.

1990-talet Relationen mellan S och LO är skakig i och med S åtstramningspolitik. Konflikten benämns ofta som rosornas krig.

1997 Industriavtalet sluts, det är början på en process där industrin blir löneledande.

2000 Medlingsinstitutet inrättas med uppdrag att verka för en "väl fungerande lönebildning".

2015 LO-samordningen spricker, förbunden förhandlar avtal på egen hand utan gemensamma krav.

2018 Mindre än hälften av LO-väljarna röstar på S i valet.

sammanlänkande geometriska former. Men vissa saker kanske är lättare att prata om när hon inte har hela LO och IF Metalls känslor att ta hänsyn till. Bakgrunden hos Hotell- och restaurangfacket märks när hon får frågan om vem hon ser framför sig när hon jobbar.

– Även om jag företräder alla fjorton förbund, alla arbetare och alla fackliga medlemmar, så är det lätt att jag faller tillbaka och ser den här hotellstäderskan som sliter och faktiskt har värktabletter i fickan för att hon ska orka jobba hela dagen. Det är så det ser ut idag och det bär jag med mig.

TEXT: MARIA CARLSSON

FOTO: ANNA HUGOSSON

Therese Guovelin om:

Facklig-politisk samverkan: Vårt facklig-politiska samverkansarbete med socialdemokratin är ju extremt långsiktigt. Ibland har vi inte samma uppfattning som partiet, gudarna ska veta att det händer oftare när de är i regeringsställning. Men någonstans i grunden är ju det enkla svaret att vi behöver fler fackligt aktiva i politiken som verkligen har vårt perspektiv. Sen tror jag att vi har en del utmaningar i januariöverenskommelsen, men det är också en hel del som inte står där. Där måste vi orka och våga vara lite idérika med vad vi kan föra fram.

Att LO-arbetare röstar SD: Många av de som har bytt till SD, oavsett var de bytt ifrån, känner en oro över att förlora något, eller så känner man sig övergiven av politiken. Där måste vi visa att vi har krav som gör att politiken levererar. Sen måste ju också Socialdemokraterna klara av att fortsätta med visionerna om vilket samhälle vi vill ha. Där måste vi stöta på och visa att vi står på vanligt folks sida.

Klimatet: Det är redan väldigt mycket klimatsmart och miljömässiga lösningar inom industrin. Det kan faktiskt gå ihop med ett bra klimatarbete och en tillväxtindustri. Idag har vi tack vare att vi konkurrerar med kunskap hittat sätt att producera mer klimatsmart. Och det skapar arbetstillfällen.

Konsensus: På våra LO-styrelsemöten handlar det väldigt mycket om de gemensamma målen och att hitta konsensus så ofta som möjligt. Det är sällan vi har omröstningar för det är viktigt att vi är överens och då får man vara lite pragmatisk. Vi har ju den gemensamma målsättningen att vi ska se till att förbättra för våra medlemmar, såväl på arbetsplatsen som i samhället i övrigt, men vi kan ha olika vägar att nå dit. Kommer vi inte överens så driver vi inte det heller.

Kommentar

av **Ali Esbati**
arbetsmarknadspolitisk
talesperson (V)

Vad får det för effekter att inskränka strejkrätten?

– Om den går igenom tror jag att lagen är något som inte minst socialdemokrater kommer återvända till och säga att här gick det inte bra, milt uttryckt. De här förändringarna kommer nog inte att märkas så mycket på kort sikt, men ganska snart kan det uppstå eller skapas situationer där den här lagen blir till en nackdel. Den största effekten blir på en föränderlig arbetsmarknad där grupper som idag har en svag ställning får ännu svårare att ta strid för sina rättigheter. Det är verkligen inte mer makt till arbetsgivarna vi behöver i dagens situation.

Är det för sent att dra tillbaka förslaget?

– Jag kan inte riktigt förstå den argumentationen, regeringen kan ju dra tillbaka förslaget när som helst. Till och med efter det är lagt, egentligen. Vår bestämda uppfattning är att den här processen aldrig borde ha startats, att använda hamnkonflikten var ett svepskäl.

Hur ser du på märkets vara eller inte vara, inte minst när det kommer till jämställda löner?

– Jämställda löner står inte och faller med märket. Det krävs många saker, inte minst förändringar i föräldraförsäkringen och i kommunernas finansiering för att uppnå det. Men jag tycker att märket skapar en del hinder för att få till större förändringar när det gäller lönerna. Det behövs en större diskussion om ifall märket tar mer än det ger för många, det gäller inte minst löneskillnaderna mellan arbetare och tjänstemän. Och sen är frågan om det är rimligt att hålla löneandelen på en så pass låg nivå som märket ändå innebär.

Recensioner

Angripande mörk humor och vrede

Keefman

Jan Arends
(Flo förlag)

BOK. *Keefman* av Jan Arends kommer vid årets bokslut sticka ut som en av de bättre utgivningarna. I 12 noveller får vi läsa om Arends ofta egenupplevda ofärd. Magen är tom, marginaliseringen en verklighet och vårdapparaten infantiliserande av honom ett faktum. I texten träder långsamt ett av samhällets olycksbarn fram. Ett offer för ekonomisk och materiell ojämlikhet. Han angriper samhället, psykvården och framförallt läkare med mörk humor, vrede, många ord och få visor. Det är ofta dystert och nedslående, men ibland måste jag ändå le litegrann. 1974 avslutade han sitt liv.

**VINN
EN
BOK!**

Skriv till oss vad du tyckte om det här numret av Rött. Adressen hittar du på sida 2. Vi lottar ut *Det nordiska skafferiet* av Johan Björkman.

Vegetariskt, billigt och klimatsmart

Portionen under tian

Hanna Olvenmark (Ordfront)

BOK. Boken går på ett tydligt och pedagogiskt sätt igenom vad du kan ha hemma – både i kyl, frys och skafferiet – som är billigt men gott. Den ger tips på hur du minskar ditt matsvinn och hur du handlar på ett smart sätt. Recepten är varierande och alltifrån pastarätter till soppor och "stay cheap"-tacos. Det ges också recept på frukost och bra mellanmål – dessutom är alla recept vegetariska! På slutet av boken finns säsongsbaserade inköpslistor med exempel på saker att köpa för en så kallad 300-kronors vecka. **Tips:** kolla hemsidan undertian.com för recept och tips!

Recension

FOTO: FOLKETS BIO

Claire Darling

Regi: Julie Bertuccelli

FILM. En äldre kvinna gör sig av med sina ägodelar då hon fått en uppenbarelse om sin död. Vi får en inblick i en komplicerad mor och dotterrelation och en familjetragedi som påverkat dem båda. Med återkommande tillbakablickar varvas dåtid med nutid, i en lågmäld och stämningsfull fransk film som främst utspelar sig på en bakgård. En del frågetecken får aldrig svar, men kanske är det inte det som är viktigast.

FOTO: FOLKETS BIO

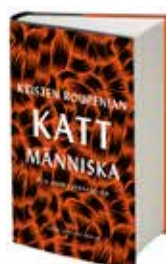

**Moa Martinson
Landsmodern**

Av: Maj Wechseltmann

FILM. "I litteraturkritikernas version kommer Harry Martinsson till Moa och lär henne att skriva och försörjer henne". Citatet finns med i Maj Wechseltmanns film om Moa Martinson och sätter tonen. Filmen är en upprättelse, inte så snygg och ganska konventionell. Men efteråt tänker jag på Moa och hur hon hade det. Och på hur längesedan det var som socialdemokratin var ett emancipatoriskt projekt och inte en karriärväg för politiska broilers.

Kattmänniska och andra berättelser

Kristen Roupenian
(Albert Bonniers förlag)

BOK. Novellen *Kattmänniska* spreds i samband med #metoo-rörelsen 2017. Det här är en samling av Roupenians noveller. De har olika berättarstilar men genomgående teman är makt och begär. Samlingen ger ett provande intryck där de svagare novellerna drar ner helheten. Bäst är Roupenian när hon brutalt men med humor beskriver vardag, relationer och våld.

Överstinnan

Rosa Liksom (Wahlström & Widstrand)

BOK. Otaliga är de böcker som berättar om motståndet mot nazismen under andra världskriget, färre om dem som höll regimen under vingarna. Här är vi i finska Lappland, där en flicka växer upp i en nazistisk familj. När pappan dör tar den 30 år äldre grannen, översten, över ansvaret och det är början på en våldsam relation. Med ett krasst språk beskrivs våldet och ideologin. Det och att huvudpersonen inte behöver vara god är befriande.

